

DØR workshop 24. oktober 2013

Bæredygtige fødevarenetværk – et virkemiddel ift. landdistriktsudvikling

*Leif Bach Jørgensen
Landbrugsfaglig medarbejder*

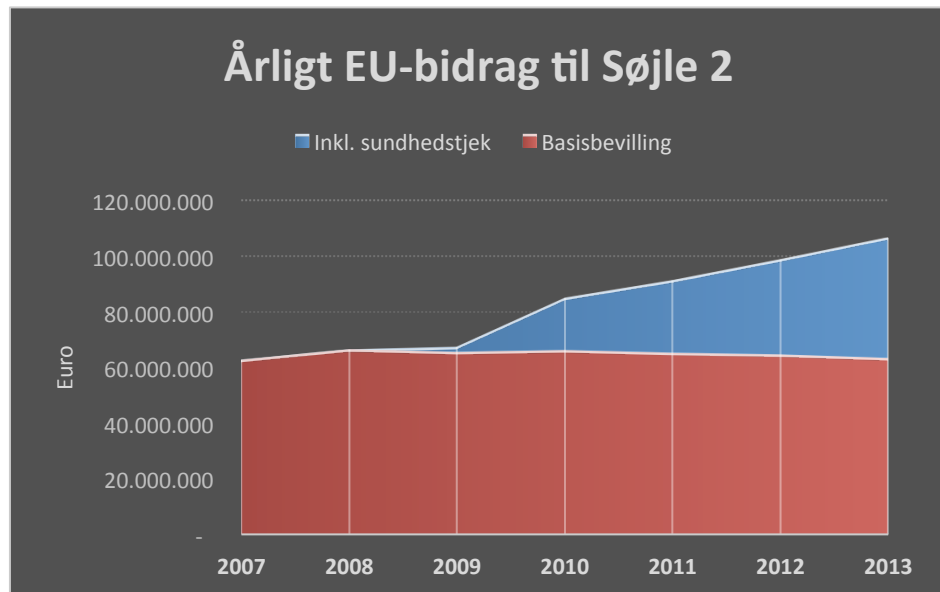
DØR workshop 24. oktober 201

Indhold:

- **CAP-reformen**
 - **Modulation og midler i Søjle 2**
 - **NLK's anbefalinger vedr. CAP og modulation**
 - **Valg af virkemidler**
- **Fra BERAS-projektet: Bæredygtige fødevarenetværk**
 - **De danske eksempler**
- **Hvad kan vi bruge bæredygtige fødevarenetværk til?**
 - **Økonomi og jobskabelse**
 - **Samarbejdsformer**
 - **Nye forretningsområder**
- **En mere effektiv og bevidst indsats?**

EU landbrugsstøtte – Søjle 2 Landdistrikter

EU-bidrag Søjle 2 i 2013: 106,5 mio. Euro

Programfinansiering for 2007-2013

EU-bidrag	4,3 mia kr.
DK-bidrag – national medfinansiering	3,3 mia kr.
<hr/> Offentlig i alt	<hr/> 7,6 mia kr.
Privat andel – privat medfinansiering	4,2 mia kr.
<hr/> Samlet programaktivitet	<hr/> 11,8 mia kr.

CAP-reformen

Modulation:

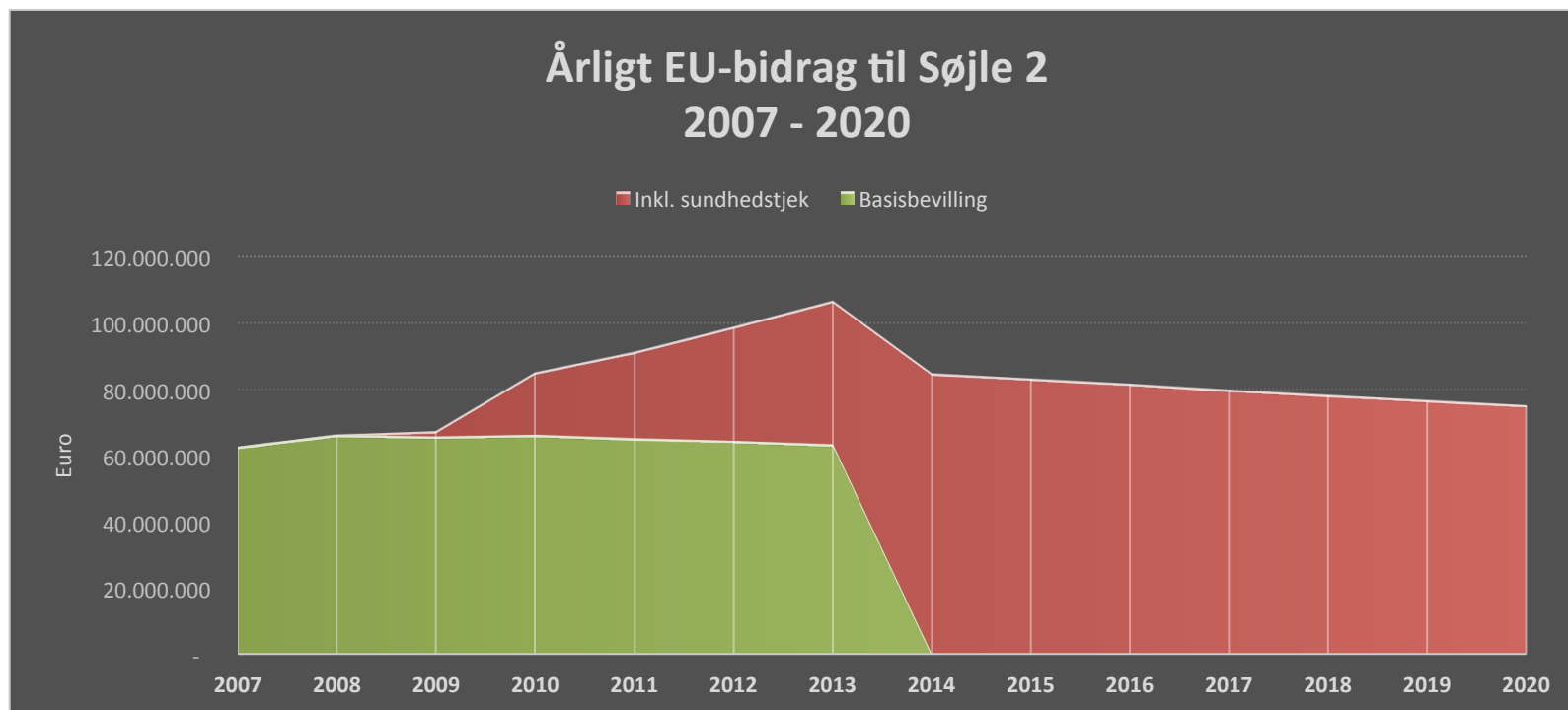
Overførsel af penge fra Søjle 1 til Søjle 2: Mulighed for at 15% af den direkte støtte kan overføres til Søjle 2, Landdistriktsmidlerne – uden national medfinansiering.

Omvendt modulation:

Udvalgte lande kan overføre op til 25 % af landdistriktsmidlerne til direkte støtte – herved spares national medfinansiering

EU landbrugsstøtte – Søjle 2 Landdistrikter

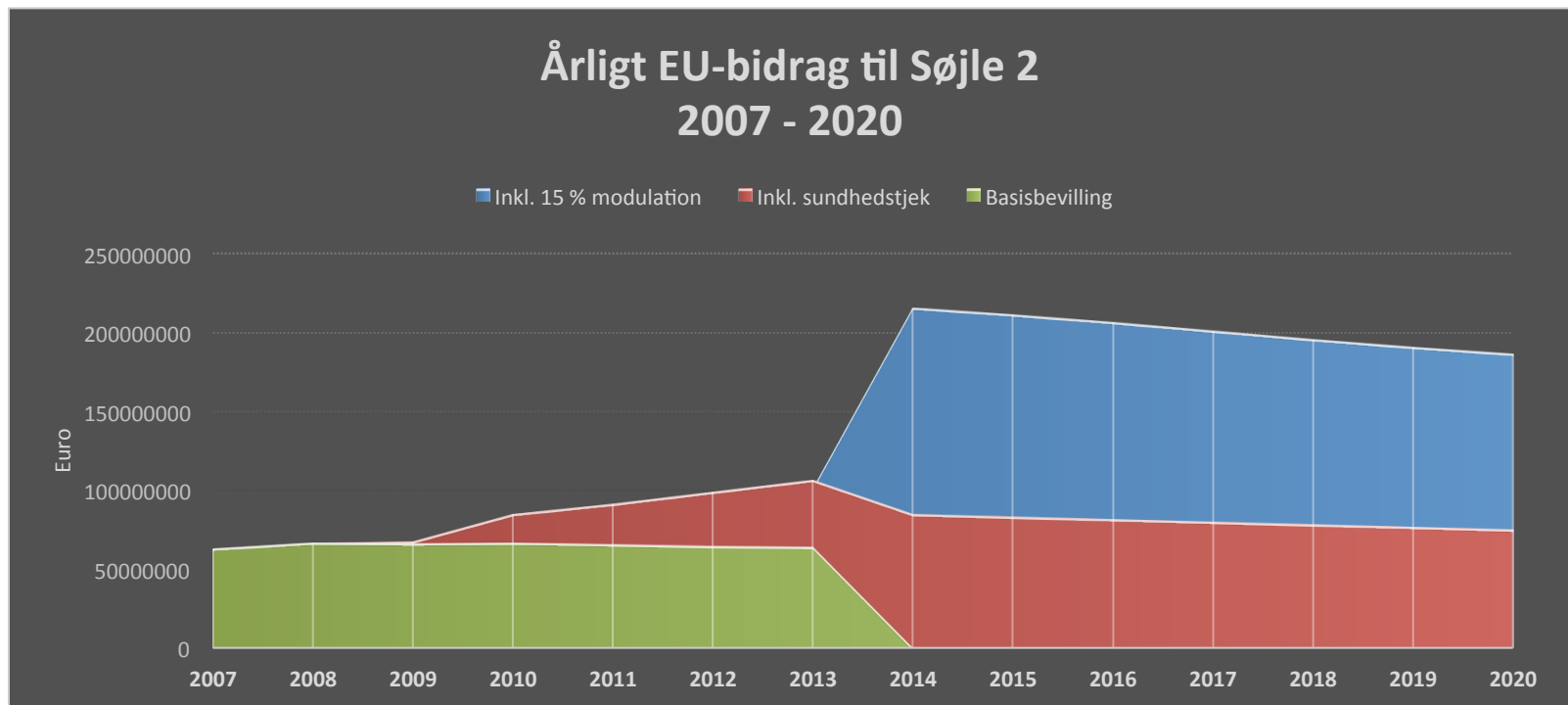

Uden modulation: Reduktion i landdistriktsmidler, Søjle 2 i 2020 ift. 2013 – faste priser – minus 25,5 %

Reduktion i direkte støtte, Søjle 1: Uden modulation 20,4 %

EU landbrugsstøtte – Søjle 2 Landdistrikter

Max. Modulation 15 %: Årligt 111-131 mio. Euro – 824-977 mio. kr.

Reduktion direkte støtte: Med max. Modulation 32,3 %

CAP-reformen

Beslutning om modulation skal tages hurtigt:

- inden 31/12-2013 vedr. 2014
- inden 1. august 2014 vedr. 2015-2020

Ringe mulighed for ændring i perioden 2014-2020

DK: => Der er brug for midler ift. VRD, Klimaplan, Natur.
Regeringen er ikke klar med implementering af
NLK's anbefalinger.
Vanskelig politisk proces – vigtig beslutning!

Kriseramte Lande

=> Fører krisen til omvendt modulation?

=> Miljøet kommer til at betale for krisen i EU

Natur og landbrugskommissionen

Anbefaling 38: NYE PERSPEKTIVER FOR EU'S LANDBRUGSPOLITIK

- Gradvis overflytning af flere midler fra den direkte støtte til indsatser, der understøtter en grøn omstilling og samfundshensyn som innovation, konkurrenceevne, natur, miljø og klima.
- EU's direkte landbrugsstøtte bør afskaffes inden for en veldefineret periode.
- Flere EU-midler i landdistriktsprogrammet, så den danske andel bedre matcher landets andel af EU's landbrug og landbrugsproduktion.
- Der skal via statslige bevillinger og anden national medfinansiering sikres fuld hjemtagning af EU-midler under det kommende landdistriktsprogram.

Natur og landbrugskommissionen

Anbefaling 38: NYE PERSPEKTIVER FOR EU'S LANDBRUGSPOLITIK

- Det statslige bevillingsniveau bør som minimum have et omfang svarende til niveauet ved udgangen af indeværende programperiode.
- Mulighederne for fleksibilitet bør udnyttes til at medfinansiere en øget indsats for grøn omstilling i form af en fælles erhvervsmæssig udvikling og innovation samt skabelse af flere samfundsmæssige goder i tilknytning til landbrugsproduktionen.
- Virkemidlerne i Grøn Vækst kan rummes inden for en modulation på 5 – 6 pct. En øget modulation – op til 15 pct. – bør kobles til og indfases i takt med behovet for udtagning og ændret arealanvendelse på sårbare jorde ved indførelse af ny målrettet regulering af kvælstof .
- Der bør være fleksibilitet ift. ændringer og overflytning af midler mellem ordninger i programmet, f.eks. ift. aktuelt træk på de enkelte ordninger.

Formål Landdistriktsstøtte

- 1. Akse: Forbedring af landbrugets og skovbrugets konkurrenceevne gennem støtte til omstrukturering, udvikling og innovation**
- 2. Akse: Forbedring af miljøet og landskabet gennem støtte til arealforvaltning**
- 3. Akse: Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne og tilskyndelse til diversificering af den økonomiske aktivitet**
- 4. Akse: Bottom up proces – lokale aktionsgrupper (LAG) evaluerer og indstiller lokale projekter**

Principper ved valg af virkemidler

- Tilskud eller kompensation fastlægges på baggrund af beregninger af tabt dækningsbidrag eller lign. fra f.eks. Fødevarerøkonomisk Institut.
- Det er ikke tilladt at overkompensere og på den måde give et ekstra generelt incitament til en bestemt aktivitet.
- Ændringer kan foretages pga. nye/ændrede prioriteringer, erfaringer vedr. søgning (for mange eller for få ansøgninger)
 - Ex. Litauen: Tilskud til stubmarker og udtagning, tilskud til økologi
- Mindre ændringer: Notifikation for EU-Kommissionen
- Større ændringer: Forelæggelse for EU Landdistriktskomite

Natur og landbrugskommissionen

Anbefaling 26: Styrket kvalitets- og højt værdiproduktion

- Tilskud til etablering og organisering af specielt små og mellemstore producenter af kvalitetsfødevarer i afsætningsorienterede fællesskaber, f.eks. til fremme af fælles markedsføring, organisering af salg, distribution og logistik.
- Små og mellemstore virksomheder skal have bedre adgang til tilskud, der kan understøtte innovation samt produkt-, forretnings- og kompetenceudvikling.
- Specielt små virksomheder og bedrifter har ofte vanskeligt ved at få overblik over muligheder, barrierer og udfordringer forbundet med produkt- og produktionsudvikling. Analyser viser, at en tidlig og god rådgivning virker. Det giver merbeskæftigelse og større omsætning og flere levedygtige virksomheder.
- En forstærket indsats kan bygge på erfaringer fra økologiområdet med en opsøgende fødevarerådgivning, der har understøttet små virksomheder i etablering, udvikling og markedsføring.

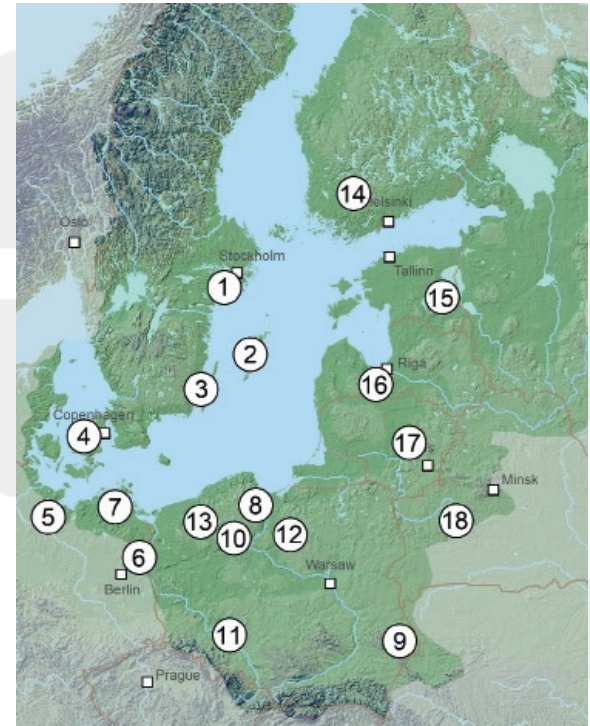
Sustainable Food Societies

Bæredygtige Fødevarenetværk

Hvad er Bæredygtige Fødevarenetværk?

- Bæredygtige Fødevarenetværk er lokalt funderede fødevarenetværk, som er miljømæssigt, økonomisk og socialt bæredygtige.
- Bæredygtige Fødevarenetværk tager udgangspunkt i Økologisk Kredsløbslandbrug og inddrager alle aktører i fødekæden – fra landmænd, forarbejdningsvirksomheder og distributører til offentlige og private forbrugere. Også skoler, uddannelsesinstitutioner og forskere kan være en del af netværket.

Informationscentre for bæredygtige fødevarenetværk

Skovlygården

Skovlygård er en enkeltmandsvirksomhed, der ejes af Anders og Kirsten Due-Andersen.

Anders er 6. generation på Skovlygård.

Gården har været drevet 100% økologisk siden 1997.

Stalddørssalg

Skovlygård har indrettet lokaler til stalddørssalg af gårdens produkter. Gårdens sortiment suppleres med få varer fra andre økologiske producenter.

På den måde har Skovlygård gennem årene skabt en meget stabil kundekreds.

De fleste kunder har abonnement på grønsagskasser. Nogle kasser bliver distribueret, men de fleste kunder henter selv deres kasser.

Skovlygården

Samarbejder

Skovlygård samarbejder med Trylle gryden, et cateringfirma på nabogården. Trylle gryden henter en del af deres grønsager på Skovlygård. Og når Skovlygård afholder arrangementer benytter de ofte Trylle gryden som leverandør.

Der indgår socialt arbejde i form af jobtræning og botræning i arbejdet. Det sker i samarbejde med Østagergård, et bo-, arbejds- og uddannelsestilbud i Jystrup.

Krogagergård

Gårdens organisation

Enkeltmandsvirksomhed, ejes af Bjarne Krog.

Gården drives af familien samt 2-3 helårs ansatte.

Gården 100% økologiske siden 1995.

Godt halvdelen af arealerne ejes. Resten er tilforpagtet fra naboer.

Afsætning

Grønsager, kartofler, æg og kød sælges igennem egen slagterbutik og abonnementsordning.

Ca. halvdelen af salget sker fra slagterbutikken, mens resten sælges via abonnementskasser. Der køres flere ugentlige vareture med egen kølebil.

Krogagergård

Slagterbutik

Krogagergård har indrettet slagterbutik i den gamle malkestald. Her opskæres og forædles gårdens slagtede dyr. Alle slagtninger foregår på et lokalt slagtehus. Slagtekroppene hentes hjem når de har hængt længe nok.

På den måde har Krogagergård skabt 1½-2 ekstra arbejdspladser på gården. Desuden har andre økologer mulighed for også at bruge slagteren til at forarbejde deres slagtedyrl og få det pakket og mærket forskriftsmæssigt med deres eget navn på labelen.

Stengården

Gårdens organisation

Stengården er et I/S ejet af Jens Otto og Elisabeth Rasmussen.

Gården drives af ejerne, familie samt 2-3 helårs ansatte. Hertil kommer et antal sæsonarbejdere.

Gården 100% økologisk siden 1997.

En stor del af arealerne er tilforpagtet fra henholdsvis Kommunen, Kirken og Naturstyrelsen. Der er dyrkningsaftaler med to økologiske nabogårde.

Naturpleje på Femsølyng

Om sommeren græsser en del af besætningen - køer med kalve og stude - på Femsølyng i Rude Skov.

Stengården

Afsætning

Grønsager, kartofler, frugt samt ca. halvdelen af æggene sælges primært igennem gårdbutikken. Resten af æggene sælges til Hønseriet Henriettelund ved Randers. Kød sælges til en privat kunde kreds. Alt foderkorn anvendes til egne husdyr.

Gårdbutikken

Stengårdens gårdbutik ligger særdeles godt i forhold til kundernes færden – der kommer rigtig mange kunder forbi hele året rundt.

Hvad kan vi bruge bæredygtige fødevarenetværk til?

Bæredygtige fødevarenetværk

1. Fastholdelse af mindre brug og Jobskabelse er forudsætninger for "liv på landet"
2. "Nye" samarbejdsformer styrker økonomisk bæredygtighed for aktørerne
3. Nye forretningsområder

1: Fastholdelse af mindre brug og Jobskabelse ?

Økonomi: Kan mindre brug være rentable?

Samarbejdsformer kan skabe stordriftsfordele:

*Maskinfælleskaber, køb af varer og serviceydelser, afsætning
Gentænkning af andelstanken*

Strukturudviklingen er ensidig mod større brug

- også centralisering i følgeerhverv*
- liberalisering af Landbrugsloven => ingen samfundsmæssige pejlemærker*
- behov for alternativ til højteknologisk intensiv drift?*

Er mindre brug ”bedre” end større?

Er større brug mere effektive og økonomisk sundere?

Liv på landet kræver arbejdspladser på landet

2: Nye samarbejdsformer styrker økonomisk bæredygtighed ?

- ✓ **Samarbejde kan give: Forbedret samhandelsrelation, besparelse ved indkøb af hjælpestoffer, øget profit per enhed ved direkte salg og lokale brands**
 - ✓ **Samarbejde omkring maskiner og serviceydelser**
 - ✓ **Lokale brands kan styrke markedsføring og afsætning – kan være et supplement til det større marked.**
- **Hvordan styrkes nye samarbejdsformer?**

3: Nye forretningsområder?

- ✓ *Bynære funktioner: Rekreative anlæg, offentlige stier, besøgslandbrug, Fødevarerfællesskaber, andelshaver, andelskøer*
- ✓ *Lav-input landbrug som et miljøpolitisk virkemiddel kan skabe økonomi i driftsformen*
- ✓ *Det multifunktionelle landbrug – produktion af offentlige goder værdisættes – ex. Grundvand og energiafgrøder / energiproduktion*
- ✓ *Naturpleje gøres til rentabelt driftsform*

3: Nye forretningsområder?

✓ Andre:

- *turisme og Bed and breakfast*
- *åbne gårde med oplysninger om produktionen*
- *undervisningstilbud i relation til gårde*
- *øget adgang til landbrugs- og naturområder, nye stisystemer*
- *naturvejledning, guidede ture i landskaber og naturområder.*

Behov for effektiv og bevidst indsats

- *Nogle virkemidler eksisterer i Landdistriktpolitikken*
 - *Alligevel er strukturudviklingen ensidig*
 - *Landbrugsloven giver markeds kræfterne frit spil*
 - *Behov for analyser for en effektivisering af eksisterende virkemidler*
 - *Behov for analyser for at finde nye effektive virkemidler*
-
- *Globalt: En fremtid for subsistensbrug, bjergbønder, familiebrug – kan vi undvære dem? Kan natur og miljø undvære dem?*
 - *Erfaringsudveksling! Ex. Velux-projektet, EEB.*

